

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER

BERETNING 2023

Den 4. april 2024

Stk. 3. Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution afgiver årligt en beretning til Folketinget om institutionens virksomhed og udviklingen i menneskerettighedssituationen i Danmark.

MANDAT

Fremme og beskytte menneskerettighederne iht. FN's Parisprincipper for Nationale Menneskerettighedsinstitutioner (NHRI)

Rollen som nationalt ligebehandlingsorgan, hvorefter instituttet skal fremme ligebehandling af alle uden forskelsbehandling på grund af køn, race, etnisk oprindelse, handicap og LGBT+

MANDAT

National Menneskerettighedsinstitution i Grønland

- Efter ønske fra Inatsisartut har Institut for Menneskerettigheder fungeret som national menneskerettighedsinstitution for Grønland siden 2014

Internationalt mandat:

- Understøtter udviklingen af nationale menneskerettighedssystemer
- Danida er hoveddonor. Øvrige væsentlige donorer er EU, FN, Sverige, Schweiz og Tyskland
- Ca. 75 pct. af instituttets økonomi

BERETNING 2023

Den årlige status på menneskerettighedssituationen gives i en digital oversigt, der beskriver udviklingen på 20 områder

Derudover er vi i år gået i dybden med fire udvalgte emner:

- Ytringsfrihed
- Kunstig intelligens og digitalisering
- Poli og efterretningstjenester
- Fængsler og frihedsberøvede

Menneskerettigheder i Danmark

Menneskerettigheder i Danmark

I vores årlige status på menneskerettigheder i Danmark beskriver vi den væsentligste udvikling på 20 forskellige områder.

Bolig og hjemløshed

Børn

Digitalisering og kunstig intelligens

Ejendomsret og skat

Etnicitet

Flygtninge og udlændinge

Fængsler og frihedsberøvelse

Grønlandere i Danmark

Handicap og psykiatri

Køn og ligestilling

LGBT+

Politi og efterretningstjenester

YTRINGSFRIHED

I en international sammenhæng er ytringsfriheden i Danmark godt beskyttet.

Men:

- Koranloven begrænser ytringsfriheden.
- Kommende undersøgelse fra instituttet viser, at 16 procent udøver selvcensur i det offentlige rum. Næsten hver tredje af dem siger, at det er frygten for vold eller trusler, der afholder dem fra at gøre brug af deres ytrings- eller forsamlingsfrihed.

KUNSTIG INTELLIGENS OG DIGITALISERING

Kunstig intelligens og digitalisering er et grundvilkår i store dele af samfundet. Borgerne møder teknologien som en del af hverdagen, hvilket også har menneskeretlige konsekvenser.

EU har vedtaget verdens første regelsæt om kunstig intelligens (AI Act). Stort behov for, at teknologien bliver reguleret.

I en national kontekst er det særligt offentlige myndigheders brug af kunstig intelligens og digitalisering, der er brug for at regulere:

- Mangel på entydige og klare retningslinjer for myndighedernes brug af teknologi udfordrer retssikkerheden og kan føre til rettighedstab
- Digitaliseringen og brugen af kunstig intelligens kan skabe risiko for, at myndighederne bliver afhængige af store teknologivirksomheder for at levere velfærd og uddannelse

POLITI OG EFTERRETNINGSTJENESTER

I Danmark er der generelt høj tillid til politi og efterretningstjenester. Samtidig foretager politiet og efterretningstjenesterne meget intensive indgreb over for borgerne.

Dette nødvendiggør robuste kontrolsystemer, klagemuligheder og størst mulig transparens og offentlighed:

- Menneskerettighederne kræver effektiv undersøgelse af, om staten har overskredet sine magtbeføjelser i politiets møde med borgeren. Derfor anbefaler vi at udvide mandatet for Den Uafhængige Politiklagemyndighed.
- De danske regler om efterretningstjenesterne lever ikke op til nye krav fra Menneskerettighedsdomstolen om masseindsamling af data, retsgarantier, domstolskontrol mv. Kommende lovrevision bør sikre overholdelse af de menneskeretlige krav.
- Politiets brug af ansigtsgenkendelse udgør et intensivt indgreb i privatlivet og kan afskrække borgere fra at bruge ytrings- og forsamlingsfriheden. Derfor bør det reguleres og begrænses ved lov.

FÆNGSLER OG FRIHEDSBERØVELSE

I 2023 har FN rettet kritik mod Danmark i forbindelse med forholdene i fængselssystemet.

- Danmark varetægtsfængsler oftere og længere end vores nordiske naboer. Det øger presset på fængselsvæsenet. Brugen af varetægtsfængsling bør begrænses.
- Pressede fængsler øger risikoen for brud på de indsattes menneskerettigheder.
- Menneskerettighedsdomstolen har i 2023 slået fast, at der skal være adgang til effektiv og uafhængig prøvelse, når indsatte bliver udsat for magtanvendelse.

DANSKE SAGER VED MENNESKERETTIGHEDSDOMSTOLEN

I 2023 afsagde Menneskerettighedsdomstolen 7 domme mod Danmark.

I 3 sager blev Danmark dømt:

- Brug af peberspray
- Udvisning
- Udvisning

I 4 sager blev Danmark frifundet:

- Krav om mundtlig høring ved domstolene
- Vurdering af frihedsberøvelses lovlighed
- Udvisning
- Udvisning

KLIMA OG MENNESKERETTEN

Menneskerettighedsdomstolens Storkammer afsiger tirsdag den 9. april 2024 domme i tre principielle sager om klima og menneskeret.

En af de tre sager omhandler også Danmark.

TAK
